

Щербина Віта Вікторівна (Запоріжжя) – доктор соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи, Класичний приватний університет.

РОЛЬ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В ЗАХІДНІЙ СОЦІОЛОГІЇ

Довгий час цілий ряд соціологів, переважно зарубіжних, працювали в руслі постмодерністської тематики. Мова йде передусім про різнопланових інтерпретаторів сутності і образу постіндустріального суспільства. Попри саму розбіжність в термінології, виборі тематики та інтерпретації, західні соціологи одноставно декларують та обґрунтовують появу суспільства нового типу, яке має суттєві відмінності у порівнянні з попереднім.

Постіндустріальне суспільство є лише іншою назвою постмодерного суспільства. Отже, теоретиків постіндустріального суспільства можемо з повним правом назвати постмодерністами приєднавшись до думки В. Вельша [1], і інших мислителів, в тому числі самих модерністів [2, р.125-126], що концепція постіндустріального суспільства є в тому числі і концепцією постмодерного суспільства. Одним з якщо не перших, то найбільш помітних літературних джерел такого роду є концепція “активного суспільства” А.Етціоні. Постіндустріальне з’являється в якості принципово нового типу суспільства не через різкий розрив, як у постмодерністів, а через більш повільну, хоч і незворотну, його трансформацію чи реконструкцію. Акцентує ж Етціоні головним чином на технологічних та інших об’єктивних передумовах його появи, на відміну від постмодерністів, які беруть до уваги головним чином відмінності у культурі і способі мислення.

Активний варіант постіндустріального суспільства означає, що воно, на відміну від технократичного, само себе автономно, динамічно та плюрально перманентно видозмінює, як би “переробляє”. В дещо інших термінах, але дуже близько до цього ж змісту пропонує французький соціолог А. Турен, який визначає сучасне суспільство як таке, яке “постійно працює над самим собою”. Що стосується Белла, то він окреслює контури постіндустріального суспільства на підставі переважно появи технологій принципово нового типу. Зокрема, появи “інтелектуальних машин, пов’язаних з ними вже існуючих, а також принципово нових технологій, форм праці і зайнятості. На думку ж Вельша, наклеювання етикетки постмодерного на постіндустріальне суспільство є хибною тезою. Те, що має спільний висхідний пункт, зовсім не обов’язково рухається в тому ж самому напрямі і тим же самим темпом. Технологічна спільність постпромислового і постмодерного суспільства конкретно проявляється в цілком очевидній соціальній розбіжності. В цілому ж з принципової точки зору постмодерну суспільні цілі і зміст та спрямованість соціальних проектів тут мав куди принциповіше значення. Адже технократична спрямованість соціального проекту зайвий раз засвідчує його раціоналістичний і абстрактно – логіцистський спосіб мислення, що в принципі неприйнятне для постмодернізму. Не зовсім прийнятним, не лише для постмодернізму, й для всіх інших течій соціології, є штучний розрив суспільства і культури. Це є принциповою характеристикою, різноспрямованістю і несумісністю ціннісних орієнтацій. Саме тому постмодерне суспільство стає нездоланно плюральним. Постмодерністська концепція суспільства може, бути задоволеною використанням таких понять як “система”, в її звичайному, ортодоксальному значенні, тобто як визнання того простого факту, що ціле – більше його частин, а колективна дія помітніша і впливовіша за наслідками, аніж індивідуальна.

Важливим фактором трансформації всіх суспільних відносин постмодерністи вважають споживання. Фундаментальною властивістю постмодерної ситуації є абсолютна недетермінованість і глобальна невизначеність як щодо минулого, яке є

лише штучною конструкцією, так і щодо майбутнього. Постмодернізм долає “класичну” соціологію вводячи в аналіз дію та її суб’єкта чи агента, а також його “соціальні операції”, де соціальна ситуація стає територією взаємодії свободи і необхідності.

Суттєвою рисою постмодерну є його непередбачуваність. Тобто суспільність, соціум, хоч і мають деяку видимість впорядкованості і поєднаності частин, тим не менше не має властивості бути завершеною організацією, особливо такою структурою, яка керується, управляється і направляється з одного або декількох обмежених у числі центрів. Соціальні діячі втрачають свою власну ідентичність, як також ідентичність своїх співдіячів. Їх дії видаються їм випадковими, необґрунтованими, невмотивованими, а тому чужими, агресивними і загрозливими.

За умов такої невизначеності, сумнівів і непевності єдиним зрозумілим, самоочевидним і доступним сприйняттям та усвідомленню із цього соціального виявляється лише одне, найменш соціальне явище чи предмет – людське тіло і заключені в ньому природні потреби, спонуки, прагнення та імпульси. Різного роду „спеціалісти з тіла” тому поступово все більше витісняють з поля соціального впливу, орієнтації і постанов “спеціалістів з душі”, підпорядковуючи своєму впливу все більше аспектів людської поведінки

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вельш В. Наш постмодерний модерн. - Пер. з нім. – К: Альтерпрес, 2004, – 323 с.
2. The Postmodernism reader. Foundational Texts. – (edit by M. Drolet). – London and New York: Routledge, 2004. – 332 p.
3. Bauman Z. Intimation of Post modernity. – London: Routledge, 1992. – 187 p.